

Stichting Veilig
Onderwijs

st.
veiligonderwijs

Stichting Veilig
Onderwijs

VeiligOnderwijs

Sociaal Veilig Onderwijs

**People Help the People
Award 2023**

Thema: **Empathie**

Monique van Corven

De aanpak van Groeps Dynamisch
Onderwijs tijdens het buitenspelen

www.stichtingveiligonderwijs.nl

Colofon

Het SVO-magazine verschijnt elk kwartaal en is een uitgave van Stichting Veilig Onderwijs

Tel. 085 - 0047947

Redactie

Elly Admiraal

Natasja Huisman

Medewerkers

Els Hendrikse

Hettie Sipman

Wim Overgaauw

Paul van Gestel

Inhoud magazine 2024-2

3. Voorwoord
4. “Digitalisering op scholen: Voordelen, nadelen en beleid”
8. Empathie: Het Belang van Empathie in het Onderwijs en de Psychologie
- 9-10. Empathie in het onderwijs
- 10-11. Ouderbetrokkenheid: Hoe kunnen scholen beter omgaan met ouders en ouders met scholen
- 12-13. Boekentips
- 18-19. “Empathie Ontwikkelen: Sleutel tot Emotioneel Welzijn Kind”
- 19-20. Empathie in een schoolteam is enorm belangrijk voor alle betrokkenen
- 21-22. Roots of Empathy

6-7.

People Help the People Award 2023

23-24.

De aanpak van Groeps Dynamisch Onderwijs tijdens het buitenspelen

Monique van Corven

Columns

5. Empathie

16-17. Je school, je lust en je leven

14-15.

Van Conflicten naar Samenwerking in een Onderwijsteam

UITGEVER:
DNB GROEP B.V.
RECEPTIE@DNBGROEP.NL
WWW.DNBGROEP.NL

DE UITGEVER EN STICHTING VEILIG ONDERWIJS ZIJN NIET VERANTWOORDELIJK VOOR DE INHOUD VAN DE ADVERTENTIES. NIETS UIT DE ADVERTENTIES MAG WORDEN GEKOPIEERD EN/OF VERSPREID ZONDER SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING VAN DE UITGEVER.

Voorwoord

Met veel genoegen presenteren we u het nieuwe voorjaarsnummer van ons Magazine van Stichting Veilig Onderwijs, met als thema: Empathie.

In deze tijd van het jaar, wanneer de natuur ontwaakt uit haar winterslaap en alles om ons heen weer tot leven komt, lijkt het alsof ook onze empathie en verbondenheid met elkaar sterker worden.

Het voorjaar nodigt uit tot vernieuwing, groei en het delen van warmte en begrip. Een thema als empathie past daar perfect bij, want het draagt bij aan het creëren van een veilige en inclusieve leeromgeving voor iedereen.

In dit nummer nodigen we u uit om samen met ons te verkennen wat empathie betekent in het onderwijs. Hoe kunnen we als gemeenschap meer begrip tonen voor elkaar, elkaars verschillen omarmen en samen bouwen aan een veilige en respectvolle omgeving voor leerlingen en medewerkers?

Daarnaast willen we graag uw aandacht vestigen op de uitreiking van de People Help the People award 2023. Deze award zet een bijzonder individu of project in de schijnwerpers dat zich op buitengewone wijze inzet voor Sociale Veiligheid.

Een mooie gelegenheid om te laten zien hoe gebaren van empathie grote impact kunnen hebben.

Vindt u het leuk om een keer een bijdrage te leveren aan ons magazine. Heeft u een inspirerend verhaal, een interessant onderwerp of wilt u uw ervaringen delen met betrekking tot sociale veiligheid in het onderwijs? Laat het ons weten! Samen kunnen we een waardevol en divers magazine creëren dat ons allen inspireert en verrijkt.

Ik wens u veel leesplezier en inspiratie toe.

Natasja Huisman
Directeur Stichting Veilig Onderwijs

“Digitalisering op scholen: Voordelen, nadelen en beleid”

De digitalisering op scholen, met name het gebruik van smartphones en laptops, is een onderwerp dat in 2024 veel discussie oproept. Sinds 1 januari van dit jaar is er een maatregel van kracht die het gebruik van mobiele telefoons niet langer toestaat op middelbare scholen. Vanaf het nieuwe schooljaar (2024-2025) geldt deze maatregel ook voor basisscholen en het (voortgezet) speciaal (basis)onderwijs. Scholen zijn nu verplicht om samen met leraren, leerlingen en ouders beleid te maken omtrent dit onderwerp. Bij inspectie moeten zij kunnen aantonen dat dit beleid effectief is.

Maar waarom heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap deze maatregel genomen? Sinds de introductie van mobiele telefoons en later smartphones klagen docenten over een gebrek aan motivatie bij leerlingen om te leren. Dit komt voornamelijk door de constante afleiding die de smartphone biedt. Daarnaast blijkt uit onderzoek dat leerlingen hun telefoon gebruiken om andere leerlingen te pesten, waarbij geschreven woorden harder kunnen aankomen dan gesproken woorden.

Hoe moeten we dan wel omgaan met smartphones op school? Er zijn uiteenlopende meningen over het volledig

verbannen van smartphones. Ouders zijn bezorgd dat ze hun kinderen niet kunnen bereiken als ze geen smartphone hebben, terwijl de school zelf een telefoon beschikbaar heeft. Leerlingen denken dat ze anderen niet kunnen bereiken zonder hun eigen smartphone. Er zijn ook docenten die beide standpunten begrijpen. Een duidelijk schoolbeleid kan hierbij de benodigde duidelijkheid verschaffen.

Ook het gebruik van laptops op school staat ter discussie. Zo heeft Zweden bijvoorbeeld besloten om laptops uit klaslokalen te verbannen en weer terug te keren naar het gebruik van schriften. Deze beslissing is genomen vanwege een afnemend leesniveau onder leerlingen. Hoewel Nederlandse basisscholen nog steeds digitale leerprogramma's zoals Snappet gebruiken, worden ze wel kritischer op dit gebied.

Met de komst van digitalisering hebben we ook verhalen gehoord van leraren die moeite hadden met digitale leerprogramma's. Zij constateerden dat leerlingen onvoldoende kunnen lezen en daardoor achterblijven in taal- en schrijfvaardigheden. Het blijkt namelijk dat schrijven met pen en papier anders is dan het intypen van woorden en cijfers. Leerlingen raken gefrustreerd als er een

technische storing is en het lesmateriaal niet toegankelijk is, terwijl werken met pen en papier juist menselijker is en betere leerprestaties bevordert.

De discussie over digitalisering op scholen gaat verder dan alleen smartphones en laptops. Het raakt aan belangrijke aspecten zoals motivatie, concentratie, communicatie en ontwikkeling van vaardigheden zoals lezen en schrijven. Het is essentieel dat scholen samen met alle betrokken partijen nadenken over hoe deze digitale middelen optimaal ingezet kunnen worden zonder afbreuk te doen aan het leerproces. Een gebalanceerde aanpak waarin zowel digitale als analoge leermiddelen een rol spelen, kan de beste resultaten opleveren.

Het is belangrijk dat we niet alleen focussen op het verbieden van bepaalde technologieën, maar ook kijken naar hoe we ze effectief kunnen integreren in het onderwijs. Het gaat erom dat we een omgeving creëren waarin leerlingen gemotiveerd zijn om te leren en zich optimaal kunnen ontwikkelen, zonder afleiding of achterstanden op te lopen. Dit vraagt om een voortdurende dialoog tussen docenten, ouders en leerlingen en een flexibel beleid dat aansluit bij de behoeften van de individuele schoolgemeenschap.

Column Hettie Sipman

Empathie

Als er ergens mensen werken met empathie, dan is het wel in het onderwijs!

Op het moment van het schrijven van deze column mag ik werken op een school waar die “onderwijzerset empathie” wel erg duidelijk naar voren komt, namelijk De Bloemberg in Nijmegen. De Bloemberg is een school voor nieuwkomers, voor kinderen uit het AZC, uit Oekraïne, maar ook voor kinderen van expats. Een groot deel van de kinderen is gevlucht voor oorlog en geweld, maar wat zij allemaal gemeen hebben, is dat ze nog helemaal geen Nederlands spreken. Kinderen van zeer uiteenlopende nationaliteiten en culturen zitten bij elkaar in de klas en helpen elkaar. Ze snappen vaak elkaars omstandigheden. Niemand is een buitenbeentje, omdat iedereen een soort buitenbeentje is.

De kinderen blijven een jaar op deze school en gaan daarna naar een reguliere school (soms

speciaal onderwijs) in de eigen buurt. Iedere twee weken is er een instroommoment en voor iedere vakantie is er een afscheidsmoment. Dus een continue wisseling van kinderen. Een unieke dynamiek! En ieder nieuw kind wordt in de harten van het team gesloten en van harte welkom geheten. Ieder nieuw kind wordt gezien. Veiligheid bieden en taalverwerving zijn de twee grote opdrachten voor deze school.

En juist op deze school moeten er grenzen zijn aan de empathie, moet je soms accepteren dat instanties of andere volwassenen keuzes maken voor een kind die niet goed zijn of lijken. Soms moet je je hart uit zelfbescherming een beetje afschermen, juist om er de volgende dag weer voor alle andere kinderen te kunnen zijn.

Wat ik ook vaak tegenkom bij leerkrachten, is veel empathie voor anderen. Zich goed in collega's kunnen verplaatsen en oprechte adviezen geven of hulp bieden. Maar empathie voor zichzelf is vaak ver te zoeken. Fouten van anderen (kinderen, collega's) worden vergeven, maar eigen fouten worden erg groot in het eigen hoofd. Of het schuldgevoel dat je met een klas van 30 leerlingen niet alle kinderen kon begeleiden zoals je had gepland. Het gevoel nooit klaar te zijn... De norm die we onszelf opleggen is vaak hoger dan de norm van buitenaf.

Ik vind 'zelfcompassie' een mooi woord. Wat meer de empathie die je voor anderen hebt, ook voor jezelf mogen hebben. Wellicht ook accepteren waar je niet goed in bent en ook nooit zult worden. Ligt de lat op die plek door de eisen van de directie / inspectie / bestuur / ouders / collega's? Of ligt de lat op die plek vanwege jouw eigen eisen of ideeën waar jij denkt aan te moeten voldoen?

Hettie Sipman is vaste columnist van het SVO-magazine.
Dit is haar elfde column.

People Help the People Award 2023

Op een grijze, regenachtige dag in Den Haag, schitterde de kaarsjes op het moment van erkenning toen Saskia Stolz de People Help the People Award in ontvangst nam. Te midden van een ontroerende bijeenkomst, tijdens de onthulling van het indrukwekkende beeld 'Stillestrijd', werd Saskia geëerd met de People Help the People award door Gerard en Ingrid van Beelen en Natasja Huisman van Stichting Veilig Onderwijs.

Het monumentale kunstwerk 'Stille Strijd', gecreëerd door Saskia Stolz van het Power of Art House, vond zijn tijdelijke thuis in Den Haag onder het toeziend oog van burgemeester Jan van Zanen. Dit krachtige kunstwerk heeft als doel het taboe rond depressie en zelfdoding onder jongeren te doorbreken en een open gesprek op gang te brengen.

Oorspronkelijk geïntroduceerd op het Museumplein in Amsterdam, reist dit imposante beeld sindsdien door Nederland. Met een hoogte van zo'n 2,5 meter en een lengte van 4 meter, trekt het opvallende gele kunstwerk van verre de aandacht.

Het Power of Art House brengt met het kunstproject 'Stille Strijd' het belang van het doorbreken van taboes rondom depressie en zelfdoding onder de aandacht. Het beeld van een gebogen jongen, kleurrijk en groots, symboliseert de innerlijke strijd die veel depressieve jongeren doormaken. Depressie blijft vaak in stilte gehuld, terwijl openheid juist van onschatbare waarde is om de isolatie te doorbreken. Dit kunstwerk schreeuwt om aandacht.

Speciale dank gaat uit naar de firma Flexicon, die ook dit jaar weer bereid was om de award voor ons te maken.

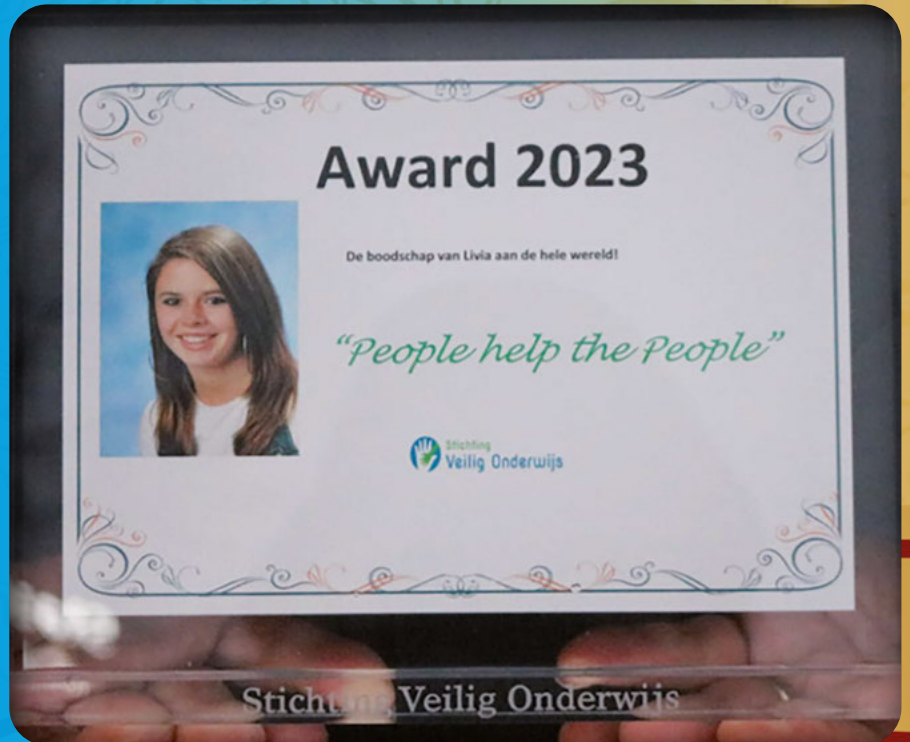
De People Help the People-Award wordt sinds 2013 uitgereikt aan personen, scholen of organisaties die een initiatief hebben ontplooid om het onderwijs sociaal veiliger te maken.

De People Help the People-Award is vernoemd naar de song van de Engelse singer/songwriter Birdy. Haar hit uit 2011 werd grijsgedraaid door Livia van Beelen. In maart 2012 maakte Livia na voortdurende pesterijen op dertienjarige leeftijd een einde aan haar leven.

In de afscheidsbrief aan haar ouders schreef zij: "Mij hebben jullie niet kunnen helpen, maar help alsjeblieft andere kinderen." De boodschap die zij achterliet, is gebaseerd op de song People help the People van Birdy. Die is bestemd voor iedereen en voor de hele wereld.

Stichting Veilig Onderwijs heeft in overleg met de ouders de People Help the People-Award in het leven geroepen. Een onderscheiding die we willen uitreiken aan personen, teams, scholen die zich in het bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt bij het streven naar sociale veiligheid op school.

Bent u ervan overtuigd dat u iemand kent die de People Help the People Award voor 2024 verdient?
Wilt u iemand, een school of een organisatie nomineren?
Neem dan contact met ons op via contact@stichtingveiligonderwijs.nl

Empathie: Het Belang van Empathie in het Onderwijs en de Psychologie

Empathie is een eigenschap die vaak wordt beschouwd als een fundamentele menselijke kwaliteit. Maar wat is empathie precies? In de psychologie wordt empathie gedefinieerd als het vermogen om de gedachten, gevoelens en emoties van anderen te begrijpen en te delen. Het gaat verder dan alleen medeleven hebben; het houdt in dat je jezelf kunt verplaatsen in de schoenen van anderen.

Psychologen hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar empathie en hoe het ons beïnvloedt. Ze hebben ontdekt dat empathie niet alleen belangrijk is voor onze persoonlijke relaties, maar ook voor ons algemene welzijn. Als we empathisch zijn, kunnen we beter communiceren, conflicten oplossen en positieve sociale interacties aangaan. In de psychologie wordt empathie beschouwd als een essentieel aspect van menselijke relaties en sociale interacties. Het wordt vaak omschreven als het vermogen om gevoelens en gedachten van anderen aan te voelen, zonder hierbij onze eigen gevoelens uit het oog te verliezen. Empathie helpt ons bij het ontwikkelen van sterke banden met anderen, bevordert wederzijds begrip en kan zelfs conflicten helpen oplossen.

Psychologen stellen dat empathie kan worden verdeeld

in twee soorten: cognitieve empathie en affectieve empathie. Cognitieve empathie heeft betrekking op ons vermogen om de gevoelens en gedachten van anderen rationeel waar te nemen, terwijl affectieve empathie verwijst naar onze emotionele reacties op de gevoelens van anderen. Beide vormen zijn belangrijk voor een volledige beleving van empathie.

In het onderwijs speelt empathie een essentiële rol bij het bevorderen van een positieve leeromgeving. Leerkrachten die empathisch zijn, kunnen zich beter inleven in de behoeften en emoties van hun studenten. Door dit begrip kunnen ze hun lesmethoden aanpassen om aan individuele behoeften te voldoen en zo de leerprestaties te verbeteren.

Bovendien kan empathie helpen bij het voorkomen van pestgedrag op school. Door kinderen te leren zich in anderen te verplaatsen, ontwikkelen ze respect voor elkaars gevoelens en ervaringen. Dit kan leiden tot meer inclusiviteit en tolerantie binnen de schoolgemeenschap.

Om empathie effectief te bevorderen in het onderwijs, moeten scholen actieve maatregelen nemen. Dit kan worden bereikt door

empathietraining op te nemen in het curriculum en door activiteiten die studenten aanmoedigen om zich bewust te worden van de gevoelens van anderen en hierop te reageren.

De psychologie heeft verschillende strategieën ontwikkeld om empathie bij individuen te cultiveren. Een daarvan is het stimuleren van perspectiefneming, waarbij we proberen de wereld te zien zoals anderen dat doen. Door ons bewust te worden van onze eigen vooroordelen en persoonlijke ervaringen, kunnen we openstaan voor verschillende perspectieven en beter begrijpen hoe anderen zich voelen.

Een andere techniek is luisteren met aandacht. Wanneer we echt naar anderen luisteren zonder oordeel of onderbreking, tonen we oprechte interesse en laten we zien dat hun gevoelens ertoe doen. Dit bevordert een gevoel van verbondenheid en vertrouwen tussen mensen.

Om empathie effectief toe te passen, moeten we ook onze eigen emotionele intelligentie ontwikkelen. Emotionele intelligentie stelt ons in staat om onze eigen emoties beter te begrijpen en ermee om te gaan, waardoor we ons gemakkelijker kunnen inleven in anderen.

Empathie is niet alleen een vaardigheid die individuen ten goede komt, maar ook een eigenschap die essentieel is voor het creëren van harmonische samenlevingen en gemeenschappen. Door empathisch gedrag aan te

moedigen in zowel het onderwijs als in onze persoonlijke levens, kunnen we een positieve verandering teweegbrengen en een wereld creëren waarin begrip en medeleven de boventoon voeren. Dus laten we streven naar

meer empathie in ons dagelijks leven en erkennen dat het niet alleen een persoonlijke kwaliteit is, maar ook een krachtig instrument om onze relaties te verbeteren, conflicten op te lossen en een betere wereld te creëren.

Tekst: Paul van Gestel

Empathie in het onderwijs

Empathie is cruciaal voor het creëren van een veilige ondersteunende omgeving binnen het onderwijs.

Vanuit het oogpunt van de docenten en leiding van de school is de verbinding tussen ouder en kind en de communicatie richting docenten en leiding van de school en andersom situationeel bepaald.

Het vermogen om empathie te tonen hangt nauw samen met verschillende factoren, die zowel vanuit de ontvanger als van de gever van empathie een rol speelt.

Hier zijn enkele overwegingen met betrekking tot empathie in het onderwijs:

1. Begrip tonen over de situatie: Empathie begint vaak met het tonen van begrip voor de situatie waarin de ander zich bevindt. Het vermogen om de emoties en ervaringen van de ander te begrijpen en te erkennen is essentieel voor het opbouwen van een empathische relatie.

2. Begrip tonen over de personen: Naast begrip voor de situatie is het ook belangrijk om begrip te tonen voor de personen waar de situatie betrekking op heeft. Dit betekent dat de individuele behoeften, gevoelens en perspectieven van anderen gerespecteerd en gewaardeerd worden.
3. Historie en ervaringen: De historie en ervaringen die betrokkenen met zich meedragen spelen een rol bij het ervaren van empathie. Het is belangrijk om rekening te houden met de achtergrond en eerdere ervaringen van anderen om een empathische benadering te kunnen bieden.
4. Sociale veiligheid: De sociale veiligheid binnen de school heeft een grote invloed op de mate van empathie tussen collega's en leerlingen. Een veilige en ondersteunende omgeving kan bijdragen aan het creëren van empathie en begrip voor elkaar.
5. Creëren van empathie: Het is mogelijk om empathie te creëren door actief te luisteren, open te staan voor de perspectieven van anderen en

respectvol en ondersteunend te communiceren. Door bewustwording van de eigen gevoelens en emoties en deze te reguleren, is men beter in staat om empathie te tonen in interacties met anderen.

6. Nieuwe situaties en empathie: Elke nieuwe situatie brengt nieuwe uitdagingen en emoties met zich mee. Het is belangrijk om open te staan voor nieuwe ervaringen en flexibel te zijn in het tonen van empathie, zelfs in onbekende situaties. In het onderwijs is het essentieel om een empathische benadering te hanteren, zowel tussen collega's als tussen leerlingen en docenten. Door begrip, respect en ondersteuning te tonen, ontstaat een positieve en ondersteunende leeromgeving waarin empathie en verbinding centraal staan. Het bewustzijn van de eigen emoties en de bereidheid om empathie te tonen, zijn cruciale aspecten voor effectieve communicatie en het gedrag in het onderhouden van de relatie.

Paul Van Gestel

Ouderbetrokkenheid: Hoe kunnen scholen beter omgaan met ouders en ouders met scholen

In het onderwijs is ouderbetrokkenheid een belangrijk aspect voor de ontwikkeling en het succes van kinderen. Ouders spelen een cruciale rol in het ondersteunen van de leerervaringen van hun kinderen, zowel thuis als op school. Het is daarom essentieel dat scholen en ouders effectief samenwerken om de beste resultaten te behalen.

Wat is ouderbetrokkenheid?

Ouderbetrokkenheid verwijst naar de mate waarin ouders actief betrokken zijn bij het onderwijsproces van hun kinderen. Dit omvat niet alleen de aanwezigheid op ouderavonden of vergaderingen, maar ook het meedenken over beleidsvorming, besluitvorming en het bieden van ondersteuning aan hun kinderen thuis.

Het belang van ouderbetrokkenheid kan niet genoeg benadrukt worden. Onderzoeken

tonen aan dat kinderen wiens ouders betrokken zijn bij hun onderwijsprestaties hogere cijfers halen, een positieve houding ten opzichte van school hebben en een grotere kans hebben op academisch succes.

Hoe kunnen scholen beter omgaan met ouders?

Een goede samenwerking tussen scholen en ouders begint met open communicatie en wederzijds respect. Scholen kunnen verschillende strategieën toepassen om de ouderbetrokkenheid te vergroten:

- Organiseer regelmatig ouderbijeenkomsten waarin ouders de kans krijgen om met elkaar en met leerkrachten in gesprek te gaan. Deze bijeenkomsten kunnen informatief zijn, maar ook ruimte bieden voor het delen van ervaringen en zorgen.
- Betrek ouders bij het schoolbeleid. Door ouders een stem te geven in besluitvorming, voelen zij zich meer betrokken bij de school en hebben ze het gevoel dat hun mening wordt gehoord.

- Stimuleer ouderparticipatie door vrijwilligerswerk op school aan te moedigen. Ouders kunnen helpen bij activiteiten zoals excursies, bibliotheekdiensten of buitenschoolse evenementen.
- Zorg voor transparante communicatie over de voortgang van de kinderen. Ouders moeten regelmatig op de hoogte worden gehouden van de prestaties en ontwikkeling van hun kinderen, zodat ze indien nodig extra ondersteuning kunnen bieden.
- Bied workshops of trainingssessies aan voor ouders waarin zij vaardigheden kunnen ontwikkelen om hun kinderen thuis te ondersteunen. Denk hierbij aan workshops over huiswerkbegeleiding, leesvaardigheid of digitale geletterdheid.

Het is belangrijk dat scholen een omgeving creëren waarin ouders zich welkom voelen en waar hun betrokkenheid wordt gewaardeerd. Een positieve en open houding ten opzichte van ouders kan de communicatie en samenwerking aanzienlijk verbeteren.

Hoe kunnen ouders beter omgaan met scholen?

Als ouder is het ook belangrijk om actief betrokken te zijn bij de school van je kind. Hier zijn een aantal tips die kunnen helpen:

- Wees aanwezig op ouderavonden en vergaderingen. Dit geeft je de kans om informatie uit eerste hand te ontvangen over de prestaties en behoeften van je kind.
- Neem initiatief en toon interesse in het leerproces van je kind. Praat regelmatig met de leerkrachten om op de hoogte te blijven van hoe het gaat op school.
- Ondersteun het huiswerk van je kinderen door een rustige studieomgeving te creëren, vragen te beantwoorden en hen aan te moedigen om hun best te doen.

- Bied hulp aan bij buitenschoolse activiteiten of evenementen. Door actief deel te nemen aan deze activiteiten laat je zien dat je betrokken bent bij het schoolleven van je kind.
- Communiceer openlijk met de school over eventuele zorgen of problemen die zich voordoen. Samenwerking tussen ouders en leerkrachten is essentieel voor het welzijn en succes van het kind.

Door als ouder betrokken te zijn bij de school van je kind, laat je zien dat onderwijs belangrijk is en dat je bereid bent om samen te werken met de school om het beste resultaat voor je kind te bereiken.

Conclusie

Ouderbetrokkenheid speelt een cruciale rol in het onderwijsproces. Scholen en ouders

moeten effectief samenwerken om de leerervaringen van kinderen te versterken. Het stimuleren van open communicatie, betrokkenheid bij besluitvorming, transparante informatievoorziening en het aanbieden van ondersteunende activiteiten zijn slechts enkele strategieën die scholen kunnen toepassen om ouderbetrokkenheid te vergroten. Aan de andere kant is het belangrijk dat ouders actief betrokken zijn bij de schoolactiviteiten, communiceren met leerkrachten en hun kinderen thuis ondersteunen. Samenwerking tussen scholen en ouders zal leiden tot succesvolle leerresultaten en een positieve leeromgeving voor kinderen.

Wilt u meer weten, neem dan gerust contact met ons op; contact@stichtingveiligonderwijs.nl

Els Hendrikse
Voorzitter

Boekentips

HOE VOEL JE JE, KIKKER?

Max Velthuijs

Kikker lijkt op jou. Hij kent alle emoties.

Kun jij raden hoe Kikker zich voelt?

Kikker wil iets moois maken voor Varkentje.

Maar het lukt niet goed en dat maakt Kikker verdrietig.

Natuurlijk komt het goed. Want hij leert dat het niet erg is. Zijn vriendjes houden toch van hem!

Zo veel fijne en moeilijke gevoelens, om samen over te praten!

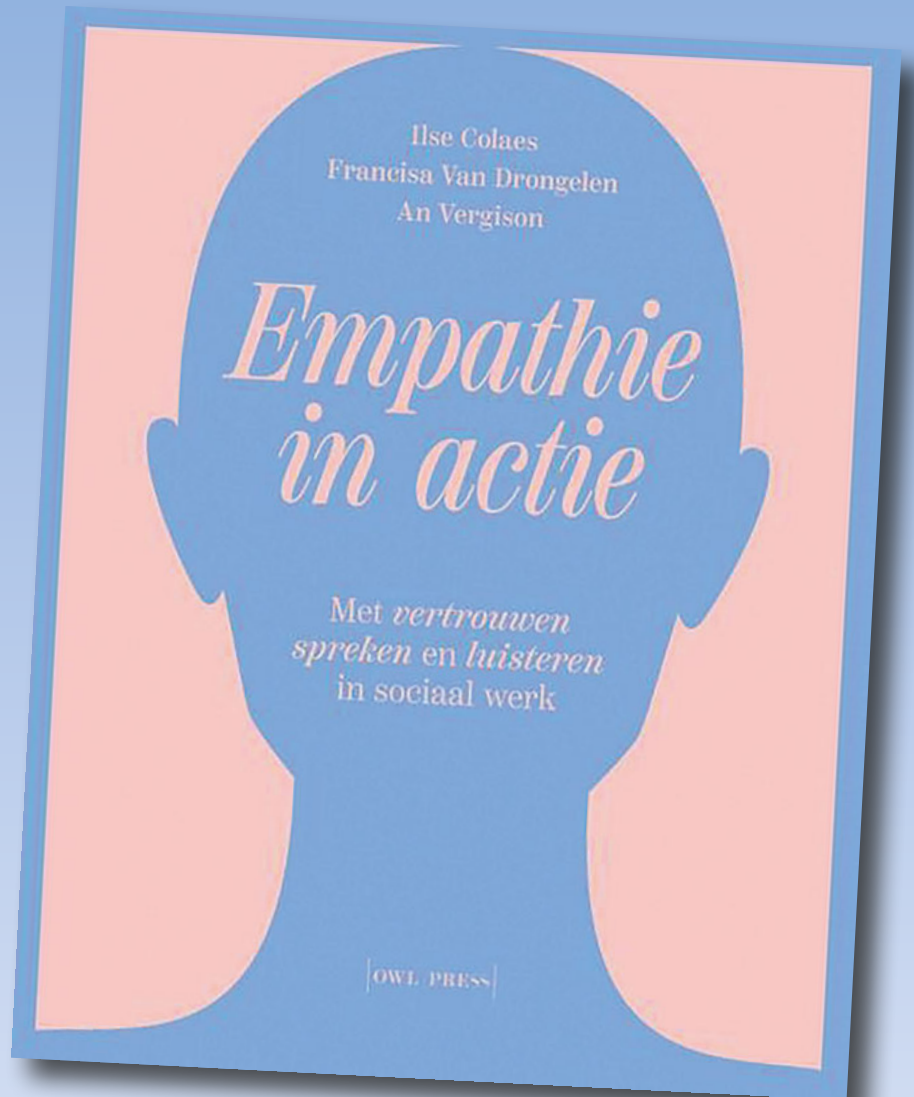
Nieuw boek uit de serie KIKKER LEERT, over emoties

SAMEN WEGWIJS IN DE WERELD VAN EMOTIES

Kinderpsycholoog en opvoedkundige **Tischa Neve** schreef samen met auteur Michal Janssen Emotieklets, een nieuwe titel in de kletsserie van Gezinnig. Emotieklets is een hulpmiddel om op een ontspannen manier te praten over lastige emoties en plannetjes te maken om met die emoties om te gaan. Het boek is gemaakt voor kinderen van 5 tot 12 jaar. Kind en ouder/begeleider gaan samen aan de slag.

Deel 1 is om (voor) te lezen, met als belangrijkste boodschap: alle emoties mogen er zijn. Deel 2 bevat vragen en opdrachten waardoor een kind zijn eigen emoties beter leert kennen. Vlieg samen naar de eilanden Blij, Verdrietig, Boos, Bang, Trots, Mopperig, Gespannen, Jaloers, Onzeker en Ontspannen. Lees de uitleg en voer de vragen en opdrachten uit. Het boek staat vol ideetjes en tips voor moeilijke momenten.

EMPATHIE IN ACTIE

In *Empathie in actie* ontdek je alles wat je nodig hebt om dat met succes te doen. Allereerst krijg je de nodige theoretische achtergrond over communicatie mee. Je maakt kennis met de axioma's van Watzlawick et al. en ontdekt zo dat alle gedrag communicatie is.

Daarna is het aan jou. Je leert de essentiële basisvaardigheden van gespreksvoering, zoals effectieve vraagstelling,

parafraseren, samenvatten en (non-)verbaal aandachtgevend gedrag, maar ook specifiekere skills die onontbeerlijk zijn bij sociaal werk. Denk maar aan professioneel telefoneren, spreken voor een groep, respectvol confronteren, feedback geven en ontvangen en informatie en advies delen. Daarbij is steeds aandacht voor belangrijke basishoudingen zoals respect, tolerantie en authenticiteit.

Van Conflicten naar Samenwerking in een Onderwijsteam

In een onderwijsteam is samenwerking van essentieel belang voor het creëren van een positieve leer en werkomgeving en het behalen van optimale resultaten. Helaas komen conflicten binnen teams regelmatig voor en kunnen ze de samenwerking belemmeren. Het is echter mogelijk om conflicten aan te pakken en om te zetten in constructieve samenwerking. In dit artikel laat ik verschillende strategieën zien die kunnen helpen bij het overwinnen van conflicten en het bevorderen van samenwerking binnen een onderwijsteam.

Het belang van effectieve communicatie

Een goede communicatie vormt de basis voor succesvolle samenwerking binnen een team. Het is daarom cruciaal dat alle teamleden open en eerlijk met elkaar communiceren. Dit betekent dat iedereen de ruimte krijgt om zijn of haar mening te uiten, zonder angst voor negatieve repercussies. Door actief naar elkaar te luisteren en elkaars standpunten serieus te nemen, kan er begrip ontstaan en kunnen conflicten worden voorkomen of opgelost.

Conflicthanteringstechnieken

Conflicthantering is de kunst om op een constructieve manier met conflicten om te gaan. Er zijn verschillende technieken die

kunnen helpen bij het hanteren van conflicten binnen een onderwijsteam:

- **Luister actief:** Neem de tijd om te luisteren naar alle betrokken partijen en probeer hun standpunten te begrijpen. Een goede luisteraar is in staat om achterliggende emoties en behoeften te herkennen, wat kan leiden tot een betere oplossing van het conflict.
- **Stel vragen:** Door gerichte vragen te stellen, kun je meer inzicht krijgen in de oorzaken en achtergronden van het conflict. Hierdoor ontstaat er ruimte voor wederzijds begrip.
- **Zoek naar gemeenschappelijke belangen:** Vaak hebben conflicterende partijen ook gemeenschappelijke doelen of belangen. Het identificeren van deze overeenkomsten kan helpen bij het vinden van een compromis dat voor beide partijen acceptabel is.
- **Creëer win-win situaties:** In plaats van te streven naar een “winnaar” en een “verliezer”, is het belangrijk om samen te werken aan oplossingen waarbij alle betrokkenen zich gehoord en gerespecteerd voelen.
- **Houd de focus op de toekomst:** Het is verleidelijk om terug te kijken naar wat

er fout is gegaan, maar het is constructiever om de aandacht te richten op hoe het team in de toekomst beter kan samenwerken. Leer van het conflict en gebruik dit als een kans voor groei.

Teambuilding activiteiten

Een effectieve manier om conflicten binnen een onderwijsteam aan te pakken, is door middel van teambuilding activiteiten. Deze activiteiten bevorderen de onderlinge relaties, vergroten het vertrouwen en stimuleren de samenwerking. Enkele voorbeelden van teambuilding activiteiten zijn:

- Teambuilding spellen: Organiseer spellen waarbij teamleden moeten samenwerken om doelen te bereiken. Dit kan variëren van fysieke activiteiten tot denkspellen.
- Workshops en trainingen: Nodig een professional uit om een workshop of training te geven over effectieve communicatie, conflicthantering of teambuilding.
- Gemeenschappelijke doelen stellen: Werk samen aan het formuleren van gemeenschappelijke doelen en ontwikkel een plan om deze doelen te bereiken.

Dit creëert een gevoel van saamhorigheid en zorgt ervoor dat alle teamleden zich betrokken voelen.

Rol van de leidinggevende

Een leidinggevende speelt een cruciale rol bij het bevorderen van samenwerking binnen een onderwijsteam. Het is belangrijk dat de leidinggevende optreedt als facilitator en bemiddelaar bij conflicten. Daarnaast kan de leidinggevende op verschillende manieren bijdragen aan een positieve teamdynamiek, zoals:

- Duidelijke communicatie: Zorg voor heldere communicatie over verwachtingen, doelen en processen binnen het team.
- Ondersteuning bieden: Bied ondersteuning aan teamleden die moeite hebben met conflicten of samenwerking. Dit kan variëren van individuele begeleiding tot het organiseren van teamcoaching.

- Feedback geven: Geef regelmatig constructieve feedback aan het team en individuele teamleden. Dit helpt bij het identificeren van verbeterpunten en het stimuleren van groei.

Samenvattend

In een onderwijsteam is samenwerking essentieel voor succesvolle resultaten. Conflicten kunnen echter de samenwerking belemmeren. Door effectieve communicatie, conflicthanteringstechnieken, teambuilding activiteiten en een ondersteunende rol van de leidinggevende kunnen conflicten worden overwonnen en kan er worden gewerkt aan een positieve en productieve samenwerkingsomgeving.

Els Hendrikse
Voorzitter

Komt u er toch niet uit en wilt u ondersteuning?

Ons mailadres is contact@stichtingveiligonderwijs.nl en er wordt contact met u opgenomen.

Je school, je lust en je leven

Nr 16

Wat fantastisch is het om leerkracht te zijn!!!

Laat je dan zien binnen de muren van de school!

Straal het uit naar buiten dat onderwijs het vak is van de toekomst!

Samen genieten

De weken in december zijn als gewoonlijk de drukste weken van het jaar.

Als leerkrachten ontvangen jullie in het begin van de maand met een groots welkom de goed heiligman, de goede Sint, met zijn pieten. Nog in het halfdonker staan jullie, en vaak ook nog met regen en koud, te wachten op zijn aankomst.

Nadat de Sint en aanhang vertrokken is, de kinderen blij zijn met hun cadeautjes, is het opruimen van al die achtergebleven pepernoten, inpakpapier en andere rommel. Zo, dat was weer een drukke dag, maar wel gezellig. Toch een leuke traditie. De Sint is amper vertrokken, waarheen weet niemand. Met onbekende bestemming

zullen we maar zeggen. Tijd voor de volgende traditie, en wel het voorbereiden op Kerst. Gelukkig met hulp van de conciërge of geweldig behulpzame ouders worden de kerstbomen opgetuigd, en overige kerstversieringen in de school opgehangen. Wat een heerlijke sfeer hangt er rond. Liedjes klinken in de klas, of op het scherm van het digibord brandt een 'verwarmend' haardvuur. Veel scholen willen het jaar afsluiten met een gezamenlijke kerstviering met vaak ook nog een musical. Al met al ook weer een geweldige traditie.

Zo, en als dan alles rond kerstversiering weer opgeruimd is, weten veel besturen de inzet van hun leerkrachten te waarderen in de vorm van een kerstpakket. In de lerarenkamer wordt nog even uitgeblazen

na al die inspanningen van de laatste tijd. Geen kopjes koffie of thee, maar hapjes en drankjes verschijnen op tafel. Er heerst een gezellige sfeer, en dan naar huis. Gezegende/prettige kerstdagen en een goede jaarwisseling wordt over en weer toegewenst. Twee weken kerstvakantie. Een gezamenlijke afsluiting is weer zo'n goede traditie.

Maar heeft u er wel eens bij stilgestaan hoeveel mensen zich inspannen om die sinterklaastraditie en kerstviering elk jaar weer tot een succes te maken.

Immens aantal

Op internet (hoe makkelijk is dat niet) heb ik gegevens proberen op te halen over basisonderwijs. Enkele gegevens heb ik even op een rijtje gezet, gegevens uit 2022.

6581 scholen!
1.474.760 leerlingen, die van ons onderwijs krijgen!

129.000 leerkrachten in alle vormen van basisonderwijs, wat een inzet!

Met de zin "Wat fantastisch is het om leerkracht te zijn!!!" begon ik deze column om maar even aan te geven hoeveel mensen zich nog willen inzetten voor kinderen. Zonder al deze mensen was er geen onderwijs meer. Toch is de constatering dat er nog een gigantisch tekort is aan leerkrachten. Wat dan en hoe nu verder? Wie heeft de oplossing? Die oplossing is er voorlopig niet, als je bedenkt dat er regelmatig kritiek geleverd wordt door 'mensen in Den Haag'. Kritiek leveren op het onderwijs is geen motivatie om mensen het onderwijs binnen te halen. Waarom niet meer empathie voor het vak van leerkracht. Dat zou beter op z'n plaats zijn, dan al dat commentaar over rekenen en taal dat (ver) onder het verwachte niveau ligt.

Doe je mee?

Oplossing? Ja, die is er! Wie nu in het onderwijs werkzaam is, moet zich laten horen. Uitstralen dat leerkracht zijn een fantastisch beroep is. De strijd aanbidden tegen het negatieve geluid van 'mensen in Den Haag'. Jij werkt toch immers aan de toekomst van kind, volk en vaderland. Dat is pas onderwijzen. Geweldig toch!!!!

We zetten ons in voor:

- kinderen, die op weg zijn naar volwassenheid.
- kinderen, die wat moeten, beter gezegd kunnen leren.
- kinderen, die ook wel eens mopperen over het doel van al dat leren, al de 'kennis'.
- kinderen, die gezamenlijk aan hun ontwikkeling werken.
- kinderen, die met hun soms grote verscheidenheid samen optrekken./samen leven

En verder nog, jullie mogen - les geven!, - met hen samen werken!, - gedifferentieerd

lesgeven!, - aandacht besteden aan hun diversiteit!, - ruzies beslechten!, - goede sfeer opbouwen!, - toch ook gezellige momenten creëren!, - vreugde en verdriet delen!, - hun inzet waarderen!, - op kamp gaan!, - tradities in ere houden! Zeker zijn er nog meer items, die op ons lijf geschreven zijn, en dat alles in het belang van het kind. Het beroep van leerkracht is veelzijdig, afwisselend, boeiend, en voor velen een zwaar geroep, met grote verantwoordelijkheid. Gelukkig zijn er velen, die zich thuis voelen in het beroep van juf of meester. Jammer dat er geen evenwicht is tussen de aanwezigheid van vrouw of man. Het is een geweldig beroep voor mannen om met kinderen samen te mogen werken. Waarom zijn er dan nog velen, die niet kiezen voor dit beroep? Wat weerhoudt hen om die keuze te maken?

**Kies voor het onderwijs!
Word leerkracht!**

Dit is de zestiende column in de serie *Je school, je lust en je leven*.

“Empathie Ontwikkelen: Sleutel tot Emotioneel Welzijn Kind”

Empathie onder kinderen: Het belang van het ontwikkelen van emotionele intelligentie

Kinderen worden geboren met een natuurlijke nieuwsgierigheid en verlangen om de wereld om hen heen te begrijpen. Een essentieel aspect van deze emotionele ontwikkeling is empathie. Empathie is het vermogen om de gevoelens en emoties van anderen waar te nemen en te begrijpen, en hierop op een passende manier te reageren. Het bevorderen van empathie bij kinderen is cruciaal voor hun sociale vaardigheden, relaties en algemene emotionele welzijn.

Het ontwikkelen van empathie begint al op jonge leeftijd. Vanaf het moment dat kinderen beginnen met communiceren, kunnen ouders en verzorgers actief betrokken zijn bij het aanmoedigen van empathisch gedrag. Dit kan gedaan worden door middel van eenvoudige stappen, zoals het benoemen van emoties bij de baby (“Je lijkt verdrietig”) of door positieve interacties met anderen in hun omgeving te modelleren. Naarmate kinderen ouder worden, kunnen ze leren om zichzelf in de schoenen van anderen te plaatsen en zich bewust te worden van verschillende perspectieven. Onderwijs speelt hierin een belangrijke rol.

Scholen kunnen programma's implementeren die gericht zijn op sociale-emotionele ontwikkeling, waarbij leerlingen leren hoe ze empathische vaardigheden kunnen gebruiken in hun dagelijkse leven.

Eén effectieve methode om empathie onder kinderen te bevorderen is door middel van literatuur. Verhalen bieden een veilige en toegankelijke manier om kinderen kennis te laten maken met verschillende

emoties en perspectieven. Door middel van boeken kunnen kinderen zich inleven in de personages en hun gevoelens begrijpen. Het is belangrijk om boeken te kiezen die diversiteit weerspiegelen, zodat kinderen leren dat gevoelens universeel zijn, ongeacht iemands achtergrond.

Daarnaast kunnen creatieve activiteiten zoals toneelspelen of rollenspellen helpen bij het ontwikkelen van empathie.

Kinderen kunnen situaties naspelen waarin ze zich inleven in verschillende personages en leren hoe ze op een empathische manier kunnen reageren. Dit stimuleert niet alleen hun empathisch vermogen, maar ook hun probleemoplossend vermogen en communicatieve vaardigheden.

Het is ook belangrijk om als ouder of verzorger actief betrokken te zijn bij de ontwikkeling van empathie bij kinderen. Neem de tijd om met je kind te praten over emoties, moedig hen aan om vragen te stellen over hoe anderen zich voelen en geef hen ruimte om hun eigen emoties te uiten. Het tonen van positieve bevestiging wanneer je kind empathisch gedrag vertoont, zal hen aanmoedigen dit gedrag voort te zetten.

Empathie heeft vele voordelen voor kinderen op verschillende gebieden van hun leven.

Ten eerste helpt het bij het opbouwen van sterke sociale relaties. Empathische kinderen zijn beter in staat om conflicten op te lossen, samen te werken en anderen te ondersteunen. Ze zijn ook vaak meer geïnteresseerd in het begrijpen van verschillende culturen en achtergronden, wat leidt tot een grotere tolerantie en respect voor diversiteit.

Daarnaast heeft empathie ook positieve effecten op de academische prestaties van kinderen. Door het ontwikkelen van empathie kunnen kinderen beter luisteren, samenwerken en communiceren met hun klasgenoten en leraren. Dit bevordert een positieve leeromgeving waarin kinderen zich veilig voelen om vragen te stellen, hun mening te uiten en actief deel te nemen aan het leerproces.

Tot slot draagt empathie bij aan het algemene emotionele

welzijn van kinderen. Het stelt hen in staat om beter met stressvolle situaties om te gaan, zichzelf uit te drukken en steun te zoeken wanneer dat nodig is. Empathische kinderen hebben vaak een hogere mate van zelfbewustzijn en kunnen hun eigen emoties beter reguleren.

Het bevorderen van empathie onder kinderen is geen eenvoudige taak, maar het is zeker de moeite waard. Door middel van literatuur, educatieve programma's, creatieve activiteiten en actieve betrokkenheid als ouder of verzorger kunnen we bijdragen aan de emotionele ontwikkeling van onze kinderen. Laten we samen werken aan het creëren van een wereld waarin empathie centraal staat en waar onze kinderen opgroeien tot medelevende individuen die in staat zijn om harmonieuze relaties op te bouwen met anderen.

Els Hendrikse

Meer informatie: contact@stichtingveiligonderwijs.nl

Empathie in een schoolteam is enorm belangrijk voor alle betrokkenen

Als leerkracht ben je dagelijks bezig met het ondersteunen en begeleiden van kinderen. Maar hoe zit het eigenlijk met de onderlinge relaties binnen het

schoolteam? Empathie speelt een essentiële rol in het creëren van een positieve en effectieve werkomgeving, waarin iedereen zich gewaardeerd en begrepen

voelt. In dit artikel gaan we dieper in op het belang van empathie binnen een schoolteam.

Wat is empathie?

Empathie is het vermogen om jezelf in te leven in de gevoelens, gedachten en ervaringen van anderen. Het gaat niet alleen om het tonen van medeleven, maar ook om echt proberen te begrijpen wat de ander doormaakt. Empathische mensen zijn vaak goed in staat om emoties bij anderen waar te nemen en hier gepast op te reageren.

Het belang van empathie binnen een schoolteam

In een schoolomgeving komen verschillende personen samen met diverse achtergronden, persoonlijkheden en ideeën. Empathie is cruciaal om effectief met elkaar te kunnen communiceren en samen te werken. Hier zijn een aantal redenen waarom empathie binnen een schoolteam van groot belang is:

1. **Verbeterde communicatie:** Door empathisch te luisteren naar elkaar, ontstaat er een betere communicatie binnen het team. Dit helpt misverstanden te voorkomen en bevordert de onderlinge samenwerking.
2. **Betere relaties:** Empathie zorgt voor het opbouwen van sterke relaties tussen collega's. Het creëert een gevoel van verbondenheid en vertrouwen,

waardoor het team beter kan functioneren.

3. **Effectieve conflictoplossing:** Bij conflicten is empathie essentieel om tot een constructieve oplossing te komen. Door je in te leven in de standpunten en emoties van anderen, kun je begrip tonen en gezamenlijk werken aan een compromis.
4. **Motivatie en welzijn:** Een empathisch schoolteam zorgt ervoor dat iedereen zich gehoord en gewaardeerd voelt. Dit draagt bij aan de motivatie, welzijn en betrokkenheid van alle teamleden.

Hoe kun je empathie bevorderen binnen een schoolteam?

Nu je weet hoe belangrijk empathie is binnen een schoolteam, vraag je je wellicht af hoe je dit kunt bevorderen. Hier zijn een aantal praktische tips:

- **Wees open-minded:** Sta open voor de ideeën en perspectieven van anderen. Probeer je oordeel uit te stellen en luister actief naar wat de ander te zeggen heeft.
- **Stel vragen:** Vraag door en toon interesse in de gedachten en gevoelens van je collega's. Dit geeft hen het gevoel dat hun mening er toe doet.

- **Wees ondersteunend:** Bied een luisterend oor en bied steun aan collega's wanneer zij het moeilijk hebben. Toon begrip en zoek samen naar oplossingen.
- **Toon waardering:** Laat je waardering zien voor de inzet en prestaties van je collega's. Een compliment kan veel doen voor iemands zelfvertrouwen en motivatie.

Het bevorderen van empathie binnen een schoolteam vereist bewustzijn, inzet en consistentie. Het is belangrijk om regelmatig momenten te nemen om met elkaar in gesprek te gaan, ervaringen te delen en elkaar beter te leren kennen. Door empathie centraal te stellen, creëer je een positieve werkomgeving waarin iedereen zich gehoord voelt.

Conclusie

Empathie speelt een cruciale rol binnen een schoolteam. Het bevordert effectieve communicatie, sterke relaties, conflictoplossing, motivatie en welzijn van alle teamleden. Door bewust aandacht te besteden aan empathie binnen het team, kan er een positieve werkomgeving worden gecreëerd waarin iedereen zich gewaardeerd en begrepen voelt. Laten we samen werken aan het versterken van empathie binnen ons schoolteam!

Wilt u ook empathie in uw team bevorderen, neem dan gerust contact met ons op:
contact@stichtingveiligonderwijs.nl

Roots of Empathy

Er zijn verscheidene manieren om het empathisch gevoel bij kinderen te vergroten. Een ervan is bedacht door Mary Gordon, een Canadese opvoedkundige, zij is de bedenker van de "Roots of Empathy". Dit is een project, gericht op kinderen tussen 5 en 13 jaar, wat in de klas wordt uitgevoerd. Het doel hiervan is om de empathie van de leerlingen te vergroten.

Wat heb je hiervoor nodig? Een baby die om de drie weken met de ouder(s)/verzorger in de klas komt, een getrainde Roots of Empathy-instructeur en een gespecialiseerd lesprogramma. Door middel van begeleide observaties interpreteren en benoemen de kinderen de

gevoelens en intenties van de baby. Op deze manier leren zij het affectieve aspect (emotie) en het cognitieve aspect (perspectief innemen) te herkennen. In Roots of Empathy ontwikkelen de leerlingen zich sociaal emotioneel naarmate ze de gevoelens van de baby kunnen interpreteren, waarna ze nadenken over hun eigen gevoelens en vervolgens een brug slaan om de gevoelens van anderen te begrijpen.

Tijdens het bezoek van de baby krijgen de leerlingen de kans om hun gevoelens te bespreken en naar de gevoelens van anderen te luisteren. De instructeur bezoekt de week voor- en de week nadat de baby op bezoek

is geweest de klas, ter voorbereiding en als reflectie van de activiteiten. Omdat de leerlingen sociaal-emotioneel vaardiger worden, zoals eerder genoemd, herkennen ze hun eigen emoties beter en leren ze om perspectief te nemen, begrijpen ze hoe hun woorden of hun gedrag anderen pijn kunnen doen. Hierdoor zijn kinderen beter in staat om gezonde relaties op te bouwen die leiden tot inclusie en integratie. Naast de emotionele bagage die de leerlingen aangereikt krijgen, zal het zien van een hechte relatie tussen de baby en de ouder(s)/verzorger voor de leerlingen een voorbeeld zijn van verantwoord ouderschap.

Als je geïnteresseerd bent om deze methode op jouw school te introduceren dan vind je op de site van Roots of Empathy allerlei informatie. Bijvoorbeeld dat het curriculum, gericht op vier leeftijdscategorieën, bestaat uit 27 lessen en is onderverdeeld in negen onderwerpen. Elk onderwerp bestaat uit een voor-, baby- en nabezoek. De activiteiten hebben veel relaties met het klassikale curriculum. Leerlingen gebruiken bijvoorbeeld rekenkundige vaardigheden bij het in kaart brengen van de lengte en het gewicht van de baby. Taal/literatuur wordt gebruikt om als het ware een deur te openen voor de gevoelens van de leerlingen en het innemen van perspectief.

De discussie en reflectie die hieruit volgt bouwt solidariteit en empathie op. Kunst speelt een grote rol als kinderen hun innerlijke gevoelens schilderen die ze niet met woorden kunnen uiten. Muziek roept krachtige gevoelens op. Het spreekt iedereen aan, ongeacht taal of cultuur, en bouwt aan solidariteit en saamhorigheid.

Omdat ik geïnteresseerd ben naar de resultaten van deze methode heb ik op internet gezocht naar onderzoek hierover. De site (https://nl.rootsofempathy.org/wp-content/uploads/2020/08/ROEschool_DUTCH_2018-06-11_rev.pdf) vond ik relevante informatie.

Om veranderingen in het gedrag van deelnemende leerlingen te meten wordt het Roots of Empathy-programma sinds 2000 geëvalueerd. Er is op drie continenten onafhankelijk onderzoek gedaan. Uit

de belangrijkste onderzoeksresultaten blijkt dat Roots of Empathy-kinderen de sfeer in de klas aan het einde van het programma als positiever ervaren (bijv. zich meer thuis voelen en zich meer geaccepteerd voelen door leeftijdgenoten). Bij Roots of Empathy-kinderen zie je ook:

- *Een toename van sociaal gedrag (bv. delen, helpen en erbij betrekken)*
- *Een afname van agressie – heel opvallend, gezien het feit dat kinderen uit andere klassen door het schooljaar heen juist een toename van agressie laten zien*
- *Een toename van sociaal en emotioneel begrip*
- *Meer kennis over opvoeden*
- *Een toename van cognitieve en emotionele empathie*

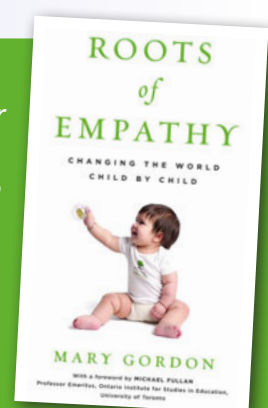
In onderzoeken uitgevoerd aan de University of British Columbia werd gekeken naar specifieke vormen van agressie: proactief (pesten), fysiek, relationeel en reactief. Al deze onderzoeken lieten een significante afname van pesten/agressie bij de Roots of Empathy-groepen zien. Ook bleek dat de positieve effecten van het programma in de daaropvolgende jaren grotendeels behouden bleven of verder verbeterden (fysieke agressie nam af, indirecte agressie nam af en sociaal gedrag nam toe).

Het onderzoek is nog uitgebreid met een langdurige follow-up evaluatie van de kinderen en jongeren die deelnamen aan de oorspronkelijke studie. De variabelen waarnaar is gekeken zijn aan gezondheid gerelateerd gedrag en gevolgen in de tienerjaren, zoals in aanraking komen met justitie, de leeftijd van de eerste zwangerschap en de geestelijke gezondheid.

Over Mary Gordon:

Mary Gordon, internationaal erkend sociaal ondernemer, onderwijzer, auteur en belangenbehartiger van kinderen, heeft innovatieve programma's bedacht, die uitgaan van de kracht van empathie. In 1981 zette ze op scholen in Canada de eerste Parenting and Family Literacy Centres op, die nu als voorbeeld van beste praktijken dienen en behoren tot het overheidsbeleid van Ontario. In 1996 richtte ze Roots of Empathy op, dat zich sindsdien over drie continenten aan het uitspreiden is. In 2005 begon ze Seeds of Empathy voor peuterspeelzalen en kinderdagverblijven.

Gordon is een internationaal spreker en adviseert organisaties zoals de Verenigde Naties, de Nelson Mandela Foundation en de Wereldgezondheidsorganisatie. Ze heeft verschillende gesprekken gevoerd met Zijne Heiligheid de Dalai Lama. Ze is lid van de Orde van Canada en heeft de Queen's Silver en Diamond Jubilee Medals ontvangen. Gordon is verkozen tot Ashoka Fellow in 2002 en tot Ashoka Globalizer in 2011. In hetzelfde jaar werd ze benoemd tot Canada's Top Social Innovator en kreeg ze de landelijke Manning Innovation Award's David E. Mitchell Award of Distinction

De aanpak van Groeps Dynamisch Onderwijs tijdens het buitenspelen

Sinds 2014 wordt op basisschool 't Startblok in Eindhoven gewerkt met de methode Groeps Dynamisch onderwijs van Willem Menne. Monique is op deze school als leerkracht gedragspecialist bovenbouw werkzaam, wat betekent dat zij leerlingen die opvallend gedrag laten zien individueel begeleidt en indien nodig hun leerkrachten coacht. Ik ga dit gesprek aan omdat het Groeps Dynamisch Onderwijs (GDO) effect heeft op het sociaal veilig klimaat, zowel in de klas als tijdens de vrije momenten.

En ik ben vooral benieuwd naar het gedrag buiten de klas.

Waarom zijn jullie begonnen met Groeps Dynamisch Onderwijs?

Ongeveer tien jaar geleden merkten wij dat er veel onrust heerste op school. Er waren regelmatig incidentjes, leerlingen reageerden niet goed op elkaar en naar ons idee moesten we dit stevig aanpakken. Via een andere school hoorden wij positieve berichten over GDO.

Wat is voor jou de sterke kant van GDO?

Het GDO is een breed concept, waarbij ik me in dit gesprek toespits op het tegengaan van pesten tijdens het buitenspelen. Als positief effect zie ik dat nu het merendeel van de leerlingen in staat is om zelf conflicten op te lossen. Daarnaast krijgen leerlingen inzicht in hun eigen aandeel en dat van de anderen. En dat het werkt is voor ons duidelijk: er wordt minder gepest en er zijn minder incidenten.

Kan je voorbeelden noemen van hoe jullie het aanpakken?

Bij ons is de regel dat we tijdens het buitenspelen het fijn en gezellig houden met elkaar. Daarbij raken we elkaar niet ongewenst aan en letten we op ons taalgebruik. Zijn er conflicten, dan lossen de leerlingen dat in eerste instantie zelf op. Lukt dat niet, dan wordt het gemeld bij de leerkracht die buiten loopt. Deze leerling (de 'melder') haalt vervolgens de andere betrokken leerling (de 'dader') erbij. De omstanders (vaak de meelopers) die erbij hebben gestaan worden meteen weggestuurd. De leerkracht en de twee betrokken leerlingen staan in een driehoeksopstelling.

De leerkracht luistert en de leerlingen proberen het samen op te lossen. De melder vraagt aan de dader waarom hij heeft geschopt, de dader geeft daarop antwoord. De leerlingen moeten beginnen met het noemen van de naam van de andere leerling. "Bart, waarom heb je mij geschopt?" "Chantalle, ik deed dat omdat.....". Dan komen ze er bijvoorbeeld achter dat het per ongeluk ging, of een van de leerlingen krijgt het besef dat hij/zij fout is geweest. Het noemen van de naam van de andere leerling heeft te maken met respectvol omgaan met elkaar.

Het kan gebeuren dat een gesprek uitmondt in een welles/nietes-situatie, bijvoorbeeld als leerlingen samen gevochten hebben. Dan gaan die leerlingen samen naar de time out. Want ook al vecht je om jezelf te verweren, je bent net zo schuldig als degene die begint. Het is belangrijk dat leerlingen zich dat realiseren en dat ze zich beter kunnen melden bij de leerkracht voordat het incident escaleert.

De leerkracht noteert de namen van de betrokken leerlingen in een map met daarbij de rol

en dat je conflicten vermijdt"? Als de leerling daarop geen antwoord weet te geven ga ik oplossingsgericht verder met de vraag "Hoe kan ik jou hierbij helpen"? Samen komen we wel op een idee. Dan gaat de leerling daaraan werken om de komende week niet betrokken te raken bij incidenten. En als dat lukt kom ik in de klas en geef ik voor de ogen van alle leerlingen die ene leerling een vet compliment. En of dat werkt!

Het blijft belangrijk dat we gezamenlijk het belang van onze aanpak bekrachtigen.

Het luisteren naar elkaars verhaal creëert begrip en empathie groeit. Zo'n gesprek geeft opheldering en inzicht. De leerlingen maken het goed met elkaar en als besluit schudden ze elkaar de hand. Vaak gaan de leerlingen met een voldaan gevoel uit elkaar.

Dit is uiteraard in het meest gunstige geval waarbij de incidenten, verbaal of fysiek, nog acceptabel zijn. Bij zwaardere gevallen gaan de leerlingen meteen naar de time-out of worden ze naar binnen gestuurd. Daar zit ook altijd een sanctie aan vast en de ouders worden op de hoogte gebracht.

van de leerling en de zwaarte van het incident. Bij GDO wordt gesproken van 'melder' en dader'. Blijkt uit het driehoeksgesprek dat de melder ook dader is of dat hij juist alleen de dader is, dan wordt dit in de map genoteerd.

Eens per week neem ik de map door en zet ik een kruisje bij de namen van de daders. Bij een welles/nietes-situatie krijgen beide leerlingen een kruisje. Leerlingen met drie kruisjes achter hun naam moeten bij mij op gesprek, dan ben ik voor hen de conflict-juf. Ik vraag aan hen "Hoe ga jij ervoor zorgen dat je bij het buitenspelen vriendelijk en aardig bent naar iedereen

Jullie handelen al tien jaar volgens dit concept. Op welke manier borgen jullie deze aanpak?

Wij (ik werk samen met de gedragsspecialist onderbouw) worden gefaciliteerd om tijdens een studiedag aan het begin van het schooljaar alle collega's te herinneren aan de principes van het GDO. Ook al menen sommige collega's dat ze het wel weten, het blijft belangrijk dat we gezamenlijk het belang van onze aanpak bekrachtigen. Voor de nieuwe collega's en de stagiaires gaan we die eerste week op een ander moment uitgebreider aan de slag met de werkwijze van het GDO. Op die manier zijn wij in staat om al tien jaar lang met elkaar een sociaal veiliger klimaat neer te zetten, waarbij niet alleen de leerling gedijt, maar ook wij als leerkracht met plezier werken.

Ik dank Monique voor haar uitgebreid en enthousiast verteld verhaal!